

בבית המשפט העליון

רע"פ 11066/03

רע"פ 2160/04

בפני: כבוד השופט א' א' לוי
כבוד השופט א' רובינשטיין
כבוד השופטת א' חיות

המבקשת ברע"פ 11066/03
והמשיבה ברע"פ 2160/04 :
מדינת ישראל

נגד

המשיבים ברע"פ 11066/03
והמבקשים ברע"פ 2160/04 :
1. מיכאל רום
2. אלה רום

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי
בתל אביב מיום 4.11.03 בתיקים ע"פ 71103/04 וע"פ
71105/01 שניתנו על ידי השופטים: נ' אחיטוב, ז' המר ושי
דותן

תאריך הישיבה: כ"ט באייר התשס"ז (17.5.07)

בשם המבקשת ברע"פ
11066/03 והמשיבה ברע"פ
2160/04 :
עו"ד אבי וסטרמן

בשם המשיבים ברע"פ
11066/03 והמבקשים ברע"פ
2160/04 :
עו"ד טומשין ליאור

פסק-דין

השופט א' רובינשטיין:

א. שתי בקשות רשות ערעור שנשמעו כאחת, ועניינן פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל-אביב (השופט – כתארו אז – המר והשופטות אחיטוב ודותן) בע"פ 71103/01 וע"פ 71105/01 מן הימים 22.7.03 ו- 4.11.03, בו זוכו המשיבים ברע"פ 11066/03 (ד"ר מיכאל רום וד"ר אלה רום, שייקראו להלן המשיבים), מעבירות גניבה

בידי מורשה והורשעו – במקומן – בעבירות של הוצאת מסמך ממשמורת. המדינה מבקשת – ברע"פ 11066/03 – רשות ערעור באשר לזיכוי מעבירות גניבה בידי מורשה, ואילו המשיבים עותרים – ברע"פ 2160/04 – לזיכויים בדין מכל וכל. בקשת המדינה אינה נסבה על העונש שנגזר על המשיבים.

ב. עיקר הרקע הוא כלהלן:

(1) לבית משפט השלום בתל אביב הוגש כתב אישום (ת"פ 12464/97) ובו הואשמו המשיבים, זוג רופאים – בעל ואשה – בקשירת קשר לביצוע פשע (סעיף 499(א) (1) לחוק העונשין, תשל"ז-1977), גניבה בידי מורשה (סעיף 393(1) לחוק) ושידול לקבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות (סעיף 415(סיפא) וסעיף 30 לחוק). על פי הנטען בכתב האישום, נמסרו למשיבה שתי בחינות לרופאים שלמדו בחו"ל, שהיו סודיות מטבען, לתרגומן לרוסית, וזאת במשרדו של יושב-ראש הועדה שעסקה בבחינות אלה. נטען, כי המשיבים הוציאו את הבחינות ממחשבו של יו"ר הועדה. הרשאתם של המשיבים היתה לתרגום הבחינות בלבד, ונטען כי הם קשרו קשר לגנוב את הבחינות של מועד ינואר 1994 (אישום ראשון) ויולי 1994 (אישום שני) ולמכרו לנבחנים, וכנטען עשו כן.

(2) בית משפט השלום – השופטת (כתארה אז) כוחן – לאחר משפט הוכחות, הרשיע את המשיבים, תוך דחיית גירסתם. בית המשפט קבע כי נעברה עבירה של גניבה, ודחתה את טענת המשיבים כי כשעסקינן בגניבת חומר מחשבי של בחינות אין מדובר ב"דבר העומד להיגנב" (הגדרת הגניבה בסעיף 383(ג) (4)). בית המשפט נסמך, בין השאר, על ע"פ 232/93 הרנוי נ' מדינת ישראל, פ"ד מז(5) 787, בקבעו כי יש לפרש את תכליתה של עבירת הגניבה במונחי העולם המודרני, המרבה בנכסים שאינם מוחשיים. עם זאת לא הוכחה קבלת תמורה, אף כי בית המשפט ציין כי ברי לו שהמשיבים "לא פעלו לשם שמים או מתוך אלטרואיזם טהור". כן הורשעו המשיבים בעבירה של קשירת קשר. באשר לשידול לקבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, זוכו המשיבים באישום ראשון והורשעו בשני. דינם נגזר למאסר בעבודות שירות (6 חודשים למשיב וחודשיים למשיבה), ולמאסר על תנאי.

(3) בית המשפט המחוזי (השופטים המר, אחיטוב ודותן; פסק הדין נכתב בידי השופטת דותן), בדונו בערעור שהגישו המשיבים, אישר את הממצאים העובדתיים של בית משפט השלום אך קיבל את הערעור באשר לעבירת הגניבה, באמרו כי "עבירת גניבה שאיננה כוללת כל יסוד מוחשי כמוגדר, ובעיקר חסרה את האלמנטים של שלילה

עולמית או כוונה לשלול עולמית, אינה יכולה להיקרא 'גניבה', מה גם שהמחוקק היה מודע לבעייתיות של העתקת מידע ממאגרי מידע ממוחשבים ואחרים, וחוקק את סעיף 267 לחוק...". תחת זאת, הרשיע בית המשפט המחוזי את המשיבים בעבירה לפי סעיף 267 לחוק שעניינה הוצאתו ללא רשות של מסמך ממשמורת מוסד ממוסדות המדינה או מרשות מקומית. שאר חלקי הכרעת הדין נותרו על כנם.

ג. לפנינו שתי בקשות רשות ערעור.

(1) ראשית, זו שהגישה המדינה בע"פ 11066/03, שעניינה הזיכוי מן העבירה של גניבה בידי מורשה. בבקשה מנומקת כדבעי נטען על ידי המדינה, כי הפרשה מקיימת את שתי חלופותיה של עבירת הגניבה לפי סעיף 383(א) לחוק העונשין, הן זו של נטילה והן זו של שליחת יד. באשר לנטילה, נטען כי אין מקום להצבת דרישה של קיום חפץ מוחשי, ולעניין הכוונה לשלילת קבע, כשהמדובר במידע – כנטען – נדרשת כוונה להוציאו משליטתו הבלעדית של בעליו, ובמקרה של בחינות – גם אובד ערכן לבעלים אם נגנבו, והדבר משול לשלילה עולמית. המדינה ערה לכך שמבקשת היא שינוי פרשני ביחס לחלופת הנטילה, אך לדעתה האינטרס להיאבק בגניבת מידע מצדיק פרשנות תכליתית. באשר לחלופת שליחת היד, נטען כי יסודותיה של זו מתקיימים כולם.

(2) מנגד, בבקשת רשות הערעור מטעם המשיבים (רע"פ 2160/04) עתרו לקבלתה של ראייה חדשה, שלפיה חוזר בו אחד העדים המפלילים מעדותו (הבקשה נדחתה בבית המשפט המחוזי). עוד נטען כנגד ההרשעה בעבירות האחרות, בנושאים עובדתיים ומשפטיים כאחד.

(3) בפנינו טען בא כוחה המלומד של המדינה, כי הן בהמשך להלכת הרנוי והן על פי משפט משה – הדין הפדרלי בארה"ב – יש לראות את עבירתם של המשיבים כגניבה, על פי תכלית הנורמה ורוח הזמן והקידמה הטכנולוגית. מנגד טען בא כוחם המלומד של המשיבים, כי אין המדובר בפרשה דומה לענין הרנוי, ששם נלקח מן המתלוננים כספם; עוד טען, כי על פי המערכת העובדתית אין זה ברור במי מן המשיבים תולה המדינה את המעשה האסור בקשר למחשב.

ד. (1) לאחר העיון סברנו כי אין מקום להיעתר לבקשות, למעט בהסכמה בנקודה אחת כפי שיפורט להלן.

(2) אשר לבקשת המשיבים, אין היא באה בגדרם של המקרים בהם תינתן רשות ערעור בגלגול שלישי, על פי ההלכה הנוהגת. לא ראינו מקום להגשת הראיה הנוספת, שכבר נדרש אליה בית המשפט המחוזי. מרבית הטענות שבבקשת המשיבים עניינן ממצאיו העובדתיים של בית משפט השלום, ואין הן מצדיקות ערעור בגלגול שלישי, באין בהן שאלה משפטית או ציבורית בעלת חשיבות. ודאי שאין מקום להידרשות נוספת לשאלות עובדתיות שהוכרעו בבית משפט השלום, ונבדקו ואושרו בערעור בבית המשפט המחוזי. בהקשר אחד בלבד נשוב לבקשה זו בסיפת הדברים.

(3) (א) אשר לבקשת המדינה, אף שנוטים אנו לחשוב כי יש ממש בטענתה בנושא הפרשנות שיש ליתן לעניין הגניבה, והדעת נותנת כי תבוא שעה ונושא זה יוכרע בתיק המתאים, סברנו כי משחלפו שלוש עשרה שנים מאז העבירות בתיק ספציפי זה, אין מקום לשוב ולפתוח דיון בו עצמו.

(ב) אכן, מצאנו על פני הדברים - כאמור - טעם בעמדת המדינה. אין חולק שעידננו אינו כמקדם, בעקבות התמורות הטכנולוגיות הדרמטיות, לרבות האינטרנט ומהפכת המידע. חיי אדם אינם מתנהלים עוד ב"חפצא" המוחשי בלבד, ומה שנדרש אליו בית משפט זה לפני קרוב לארבע עשרה שנים בפרשת הרנוי (מפי השופט דורנר), יפה כוחו ביתר שאת כיום. ערים אנו לדברים שכתב בית המשפט המחוזי באשר לצורך שלא לענוש "לא מקל וחומר, ולא מגזירה שווה ולא מהיקש או אנלוגיה - רק מן החוק הכתוב והחוק, שבו נעשה מעשה פרטני, על מרכיביו המוגדרים, לעבירה פלילית" (השופט בדימוס חיים כהן בספרו המשפט מה' 2, 664 - 665). ערים אנו גם לדברים שצוטטו מפי פרופ' א' לדרמן "פעילות פסולה המסתייעת במחשבים ודיני העונשין בישראל" (בעיוני משפט י"ג (1988), 499, 524) באשר לגניבת מידע שבה נותר המידע גם בידי החושף ו"לא זכה החושף במה שאיבד הקרבן"; ואולם, דברי פרופ' לדרמן נכתבו בטרם פרשת הרנוי והתפתחויות מידע נוספות, והנושא ראוי למבט עדכני, בגדרי השכל הישר. עיינו גם בפסיקה מארה"ב שהציג בא כוח המדינה (U.S. v. Bottone, 365 F.2d 389 (1986); U.S. v. Riggs, 739 F. Supp 414 (1990); U.S. v. Farraj, 142 F. Supp. 2d 484 (2001)). בפרשת פראג', שנסמכה על הפסיקה הקודמת, פירש בית משפט מחוזי פדרלי את סעיף 2318 לחוק הפלילי הפדרלי של ארה"ב, הקובע כעבירה העברת סחורות בידעה שנגנבו, כחל גם על העברת מסמכים אלקטרוניים באמצעות האינטרנט, קרי, גם על העברת מידע. מובן כי טוב היה אילו נדרש המחוקק עצמו להתפתחויות הטכנולוגיות בהקשר דנא, אך נוטים אנו לחשוב כשלעצמנו שפרשנות סעיף 383(א) לחוק העונשין עשויה לכלול התפתחויות אלה, ולא דווקא על דרך הרחבה, אלא "על דרך מתן משמעות הגיונית וטבעית ללשון החוק כדי להגשים

את מטרת החקיקה. מילותיו של חוק אינם מבצרים, שיש לנגחם בעזרת מילונים, אלא עטיפה לרעיון חי, המשתנה על פי נסיבות הזמן והמקום, לשם הגשמת מטרתם הבסיסית של החוק" (דברי השופט – כתארו אז – ברק בע"פ 787/79 מזרחי נ' מדינת ישראל, פ"ד לה(4) 421, 424, שציטט בית המשפט המחוזי). היא היא הנותנת, אותה "עטיפה לרעיון חי, המשתנה על פי נסיבות הזמן והמקום, לשם הגשמת מטרתו הבסיסית של החוק" עשויה להוליך לפרשנות, כי גניבת מידע – גם אם נותר אותו מידע אף ברשות בעליו – למצער הריהו שליחת יד במרמה לשימוש בדבר הניתן להיגנב, וכי ב"דבר" כזה עסקינן (חלופה (2) שבסעיף 383(א)).

(ג) ואשר לחלופה (1) שבסעיף 383(א), הקושי בה הוא כוונה לשלילת קבע, ואליה יהא מקום להידרש לעת מצוא בפרשנות, בגדרי תכליתו הבסיסית של החוק, תוך עיון בשאלה מהי אותה שלילת קבע. אמנם בגדרי גניבת רכב "זמנית" נחקק מכבר סעיף 401 (כיום – בתיקון - 413 ג') לחוק העונשין שעניינו "שימוש ברכב ללא רשות", אך לא בהכרח דומה הנדון לראיה. ואולם, כאמור, איננו סבורים כי בתיק דנא ראוי ומוצדק לשוב ולעסוק בגלגול שלישי בסוגיה זו, נוכח חלוף השנים, ועל כן איננו נעתרים לבקשת המדינה לרשות ערעור.

ה. (1) ואחר כל אלה עלינו ליתן רשות ערעור בהסכמה לבקשת המשיבים בנקודה אחת, והיא כי משלא נעתרנו לבקשת המדינה, נותרה על כנה המרת סעיף האישום על ידי בית המשפט המחוזי מעבירת גניבה על ידי מורשה לעבירת הוצאת מסמך ממשמורת לפי סעיף 267(א) לחוק, שהיא עבירת עוון. לפיכך תומר בהתאמה הרשעת המשיבים בעבירת קשירת קשר לביצוע פשע לעבירת קשירת לביצוע עוון, קרי, במקום סעיף 499(א)(1) עסקינן בסעיף 499(א)(2), שההבדל ביניהם הוא בעונש המירבי (שבע שנים מול שנתיים). במקרה דנא לא תהא לכך השפעה על העונש, שנגזר בעבודות שירות ואין מקום לשנותו.

(2) אנו נותנים איפוא רשות ערעור למשיבים (המבקשים ברע"פ 2160/04) בנקודה זו, דנים בבקשה כאילו הוגש ערעור על פי הרשות שניתנה, ומקבלים את הערעור כך שההרשעה תומר לפי האמור לעיל. בכל יתר העניינים, כאמור, איננו נעתרים לבקשות רשות הערעור.

ניתן היום, י"א בסיון התשס"ז (28.5.07).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

ש ו פ ט

העותק כפוף לשינויי עריכה וניסוח. 03110660_T08.doc הג + מפ
מרכז מידע, טל' 02-6593666 ; אתר אינטרנט, www.court.gov.il